

Львівський державний університет
внутрішніх справ

Актуальні проблеми навчання
іноземних мов
для спеціальних цілей

Збірник наукових статей

Львів
2021

УДК 37.041:811

А 43

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 10 листопада 2021 року № 4)

Рецензенти:

Балинська О. М., проректор Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Дяк Т. П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей : збірник наукових статей / укладач: І. Ю. Сковронська. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 136 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання, формування навичок міжкультурної комунікації у галузі права, фахової іншомовної підготовки курсантів ЗВО МВС України, традиційних підходів та новітніх технологій навчання іноземних мов загалом та української мови як іноземної зокрема. Закцентовано увагу на шляхах та специфічних методичних принципах, сучасних тенденціях викладання, академічній мобільності, комунікативному, освітньому, розвиваючому, виховному аспектах навчання іноземних мов.

УДК 37.041:811

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2021

2. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник. К. : Знання-Прес, 2008. 447 с.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 1999. 320 с.
4. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiiy-shkoli-ukrayini/>
5. Крючков Г. Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти. // Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса, 2004.
6. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса, 2003.

Мар'яна ГДАКОВИЧ,

кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ЛЕСЯ УКРАЇНКА ПРО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА У ФОРМУВАННІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті зроблена спроба окреслити соціолінгвістичну концепцію Лесі Українки на основі її поетичного доробку, проаналізовано її ідеї щодо функціонування та значення рідної мови, також досліджується природа мовленого слова. Розширення соціальних функцій української мови було одним із пріоритетних напрямів письменницької творчості й громадської діяльності Лесі Українки.

Ключові слова: *Лесь Українка, мовець, слово, мовлене слово, соціолінгвістична концепція, рідна мова.*

LESIA UKRAINKA ON THE MEANING OF THE WORD IN THE FORMATION OF LINGUISTIC PERSONALITY

Abstract. The article attempts to outline the sociolinguistic concept of Lesya Ukrainka on the basis of her poetic work, analyzes her ideas about the functioning and meaning of the native language, and explores the nature of the spoken word. The expansion of the social functions of the Ukrainian language was one of the priority areas of Lesya Ukrainka's writing and public activity.

Key words: *Lesya Ukrainka, speaker, word, spoken word, sociolinguistic concept, native language.*

Сучасні мовознавці все частіше звертаються до лінгвістичних проблем, які порушувала Леся Українка, проте багато концептуальних ідей письменниці ще не стали здобутком мовознавства. Мало дослідженою проблемою є Лесине розуміння природи слова та особливостей функціонування рідної мови, також недостатньо вивчені її погляди щодо значення рідного слова у формуванні мовної особистості.

Слово наповнює буття, стає одним із центральних у концептуальній картині світу Лесі Українки. Не випадково сама лексема «слово» є однією з часто вживаних у художніх творах поетки (на жаль, досі немає словника мови Лесі Українки, частотний словник вживання, очевидно, підтвердив би цю тезу) [2].

Про слово як про феномен людського духу Леся Українка говорить у своїй поезії постійно. Про осягання природи Слова свідчать численні епітети у Лесиних творах: слово – *крилате, огнисте, палке, праве, людське, докірлеве, вільне*; слова – *жалібні, марні, забуті, щирі, страшні й великі, голосні*; слово потіхи, слово-криця. Попри такі різні (часто протилежні) означення та конотації проступає, властиво, настанова Лесі Українки до Слова: слово – живе, дієве; мовлене слово повинно стати найпершою зброєю проти неправди й національної кривди, образ «слово – як зброя» – один із найпоширеніших, саме цей символ став центральним у доробку поетки. Найповніше авторську настанову розкриває вже хрестоматійний вірш «Слово, чому ти не *твердая криця*», в якій поетка чітко артикулює: «Слово, моя ти *єдина зброя*». Зброя ця – рідне слово. З такою зброєю виступає Леся Українка на поле своєї діяльності і стає на своїй позиції певна того, що вийде переможцем, користуючись тією зброєю.

Леся Українка вбачала своє покликання не в тому, щоб говорити за тих, хто не може сказати, є «німим» в силу обставин чи бездіяльним, а в тому, щоб пробудити їх до активної дії Словом, надихнути Словом – «*Хто наложив на мене обов'язок будити мертвих, тішити живих калейдоскопом радощів і горя?*» («Якби вся кров моя уплинула отак...»). Своє письменницьке кредо вона чітко сформулювала відповіддю Поета у вірші «Божа іскра»: «*Годі вам, гурт ворогів і прихильних, / марні слова промовлять. / Краще ідіть научіть божевільних, / Як їм притомними стать*».

Слово, а тим паче мовлене слово, у Лесі Українки має величезну вагу, воно не просто «красне слівце» чи «художнє слово»,

тим паче – не словесна еквілібристика заради експерименту; мовлене Слово є засобом прямої дії: слово-мова може оживити – «Може б, та щира, гарячая мова зломила зиму» («Співець»), слова можуть ранили – «Ой я постреляна, порубана словами» (однойменний вірш), воно здатне навіть убити – «Ти вбив мене сим словом...» («Кассандра»), «Від одного слова розкрилася в душі моїй труна» («Порвалася нескінчена розмова...»); Слово перемагає зло – «Проти діла соромного виступає *слово праве* – ох, страшне оте змагання, хоч воно і не криваве!» («Давня казка»). Більше того, натрапляємо у Лесі на алюзію, яка відсилає до євангельської, навіть до єхаристичної традиції («слово – тіло») – «Слово, коли ти *живе*, статися *тілом* пора» («Мріє, не зрадь!»).

Саме тому, що в розумінні поетки Слово має таку комунікативну силу, вона приділяє значну увагу прагматичному аспектові риторики – слово-мову потрібно виробляти, шліфувати, відточувати як зброю (улюблена метафора), аби мовлене Слово досягло своєї мети: «...мечами хотіла б я вас *виховати*, слова! / Щоб вилуну гірську *будили*, а не стогін, / щоб *краяли*, та не труїли серце, / щоб *піснею* були, а не квилінням» («Де поділися ви, голоснії слова...»).

Мовець відповідальний за мовлене слово, гідна людина мовить чесно, гідно, адже «...Горе тому, хто словами *безчельними*» («Іфігенія в Тавриді»). (Безчельний – безсоромний, нахабний (М. Г.)

Леся Українка визначає як основний обов'язок людини – особистості, яка володіє мовою, – промовляти, говорити рідною мовою, і тому навіть найскрутніші обставини не виправдовують національного ренегатства, відступництва від рідної мови: «І нечесть поїняла мої уста, / бо з голоду уста сі не замовкли, / а промовляли мовою чужою / на тих від бога проклятих майданах, / де всі пісні бринять, а тільки тая, що з серця рветься, мусить умирати» («У полоні»). Зрікається рідної мови хіба раб, підневільна людина – «Бо мусив мову пана перейняти» («Оргія»). Рідне слово, навпаки, може зцілити – «І все хотів *одно* *якесь там слово* нам розказати так, щоб зрозуміли, / казав, що легше буде, як розкаже» («Одно слово»).

Леся Українка вболівала над долею рідної мови, вона розуміла, що в тогочасних суспільно-історичних обставинах бездержавної нації мова, як і цілий український народ, приречений на вимирання, зникнення: «*Од їх лишилися тільки дивні руни. / І затремтіли мого серця струни. / Колись так, може, й наша рідна мова /*

зостанеться на загадку вікам/ німим, холодним, дивним трупом слова».

Отож Леся Українка замислювався над природою мовленого слова, виробила власну соціолінгвістичну концепцію, нерозривно пов'язану з етичним і національним первнем. Ігнорування рідної мови, вилучення її зі сфери повсякденного життя у різних сферах та галузях функціонування нашого суспільства є і сьогодні актуальним і болючим питанням, а отже, а актуальною залишається художня спадщина Лесі Українки і розуміння мовного питання, вироблене її творчістю. Соціолінгвістичні ідеї Лесі Українки мають прикладне значення, адже реалізація їх стане підмогою для розширення українського мовного ареалу та повноцінного функціонування української мови.

Список використаних джерел

1. Сербенська О. Наше мовлене слово. <http://slovoprosvity.org/2013/09/26/nashe-movlene-slovo/>

2. Частотний словник збірки «На крилах пісень». Леся Українка. <http://www.mova.info/cfq.aspx?fdid=lunp>

Андрій ГЕРАСИМОВИЧ,

старший викладач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення

факультету № 2 ІПФПНП

*(Львівський державний університет
внутрішніх справ)*

АНГЛО-АМЕРИКАНІЗМИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті мова йде місце запозичень з англійської мови у сучасній німецькій мові. Наголошується, що запозичення лексики однієї мови іншою є закономірним наслідком мовних контактів в історії розвитку будь-якої мови. Аналізуючи англійські запозичення у німецькій мові, наголошується, що в англійській мові існують регіональні варіанти, а саме, американський різновид англійської мови, що має найбільший вплив на сучасну німецьку мову. Оскільки процес запозичень істотно впливає на розвиток термінології, важливо виробити підходи, які можна застосувати для аналізу будь-якої субмови чи терміносистеми. Тому вказується на необхідність детально вивчити екстралінгвістичні